

Living Danube Limes

Valorizacija kulturnog nasleđa i negovanje održivog turizma kroz sinergiju zajedničkog nasleđa na teritoriji DUNAVSKOG LIMESA u cilju stvaranja jedinstvene Kulturne rute

E-Bilten

Broj #4, Septembar 2022.

Interreg

Danube Transnational Programme

Living Danube Limes

STATUS QUO U PROJEKTU LIVING DANUBE LIMES

NAPREDAK OSTVAREN U RADNOM PAKETU T1 (WP T1)

Geoprospekcije na pilot lokacijama

Za istraživanje i jačanje odabranih pilot lokacija u istočnom regionu Dunava, projekat *Living Danube Limes* oslanjao se na ekspertizu Instituta Ludwig Bolcman za arheološku perspektivu i virtualnu arheologiju (*Ludwig Boltzmann Institute for Archaeological Prospection and Virtual Archaeology* - u daljem tekstu LBI ArchPro). LBI ArchPro koristi najsavremenije metode geofizičke perspektive – magnetometriju i radar koji prodire u tlo (GPR) u svrhe mapiranja arheoloških karakteristika koje su skrivene u zemlji, a sve bez iskopavanja.

Ovi veoma osetljivi instrumenti mogu da detektuju zakopane strukture kada su njihova fizička svojstva merljivo u suprotnosti sa njihovom okolinom, kao što su kameni zidovi i razne prostorne postavke, jame, otvori i kamini. Za potrebe analiza u okviru projekta, tim je primenio motorizovane sisteme za merenje više senzora koji mogu da pokriju velike površine za kratko vreme i stoga imaju veliki potencijal za efikasno istraživanje arheoloških pejzaža.

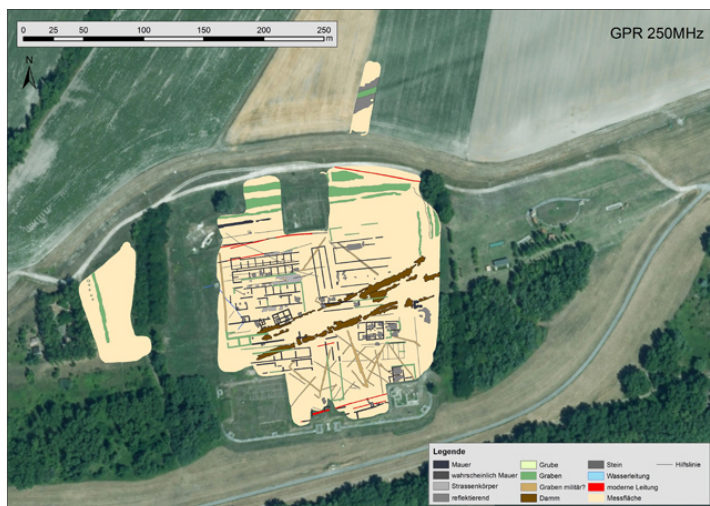

Slike: LBI ArchPro: Arheološka geofizička prospekcija za potrebe projekata *Living Danube Limes*

U jesen 2021. godine, terenski tim LBI ArchPro-a otputovao je na pilot lokacije Iža (Slovačka), Szahalombata (Mađarska), Kopačevo (Hrvatska), Vidin (Bugarska) i Sacidava (Rumunija) kako bi prikupili podatke o geofizičkom stanju. Slike sa 2D i 3D podacima analizirane su na računaru kako bi se kreirale digitalne arheološke mape za svaku lokaciju.

Iža (Slovačka)

Rimska vojna tvrđava u blizini Iže (*Kelemantia*) nekada je sagrađena kao utvrđeni mostobran za prelazak preko reke Dunav i svojim zidanim ograđenim prostorom zauzima posebnu poziciju u okviru utvrđenja duž Limesa. LBI ArchPro tim je sproveo motorizovano istraživanje GPR-a i dokumentovao celokupnu unutrašnju oblast tvrđave u roku od dva dana. Kombinujući GPR istraživanje visoke rezolucije sa antenama od 500 MHz i antenama dubokih prodora od 250 MHz, bilo je moguće mapirati teritoriju blizu površine – uz prikaz novijih karakteristika sa impresivnim stepenom detaljnosti (npr. zaštitna brana protiv poplava Dunava i 'stražarske kuće-*stražarnice*') i otkriti ostatke vojne kasarne koja je još uvek netaknuta u dubljim površinama. U jugoistočnom delu lokacije bilo je moguće identifikovati ranije nepoznate detalje rimskih zgrada.

Slike: LBI ArchPro: slika levo: Pregled GPR istraživanja sa 250 MHz antenama; slika desno: Arheološko interpretativno mapiranje GPR istraživanja Rimske tvrđave kod Ize.

Százhalombatta (Mađarska)

Na mađarskoj pilot lokaciji Százhalombatta-Dunafüred (*Matrica*) tim za rad na terenu sproveo je istraživanje GPR-a u bivšem rimskom logoru, kadi i vikusu. Na GPS podacima i snimcima u oblasti vikusa, može se primetiti nekoliko rimskih kuća (neke sa kamenim podnim pločnicima) i susedna poljoprivredna polja. U okviru Rimske tvrđave odlični rezultati GPR-a otkrili su masivne rimske zidove, stubove i zgrade koje se mogu dodeliti fazi logora. Strukture pokazuju tipične kopnene planove koji se mogu uporediti sa poznatim rimskim građevinskim elementima kao što su dvorišta, kasarne i granate.

Slike: LBI ArchPro: slika levo: Postavljanje GPR sistema u Sasalombati; slika u sredini: Istraživano polje na prostoru rimske tvrđave; slika desno: Tumačenje GPR podataka koji pokazuju rimske građevinske strukture.

Kopačevo (Hrvatska)

Na hrvatskoj pilot lokaciji Kopačevo (*Ad Labores*), primarnoj oblasti interesovanja, gde se nalazi Rimska tvrđava u selu, nažalost nije moglo da se pristupi, tako da je tim istraživao oblasti oko sela i severno od male tvrđave sa motorizovanim GPR sistemom. Analiza podataka otkrila je malo dokaza o arheološkim karakteristikama u odabranim oblastima, ali je rad na terenu bio odlična prilika da se LBI ArchPro tim sastane sa partnerima IAHR-a i razgovara o mogućim budućim saradnjama u pogledu zaštite kulturnog nasleđa i arheološkog nalazišta Kopačevo.

Vidin (Bugarska)

U Bugarskoj, istraživanje geofizičke perspektive bilo je usmereno na pilot lokaciju Vidin (*Bononija*). Kako su drevna tvrđava i grad Bononija danas u velikoj meri prekriveni modernim građevinskim strukturama, neinvazivni terenski rad bio je ograničen na parkovsku površinu na tvrđavi Baba Vida u blizini zapadne kapije drevne Bononije. Podaci GPR-a uglavnom su otkrili novije građevinske radove. Ispred današnjeg muzeja, postalo je vidljivo nekoliko arheoloških građevina koje ukazuju na nekadašnje zidove, uključujući pravougaonu zgradu nepoznatog datuma.

Sacidava (Rumunija)

Kao najistočniju tačku geofizičke prospekcije LDL- a, LBI ArchPro tim istraživao je rimsko utvrđenje *Sacidava* u Rumuniji. Istraživanja magnetometra sprovedena su na Rimskoj tvrđavi, kao i u okviru ranog srednjovekovnog naselja i Getičeve tvrđave istočno od centralne rimske tvrđave.

Unutar Rimske tvrđave, mnoge otkrivene građevine ukazivale su na bivše rimske zgrade, tok nekadašnjih zidova i ostatke zidova od opeke i crepove od cigala. U okviru ranog srednjovekovnog naselja i Getičeve tvrđave, mnoge veće jame mogle bi da ukažu na naseljavanje, u nekim slučajevima čak i na ukopane kuće. Zanimljivo je da je probno istraživanje na maloj oblasti južno od Rimske tvrđave otkrilo nekoliko pravougaonih zgrada, kao i mnoge manje jame koje bi mogle da se protumače kao grobovi. Njihovo poreklo – rimsko ili iz kasnijeg perioda – nije moglo da se utvrdi sa sigurnošću, međutim, obećavajući rezultati ohrabрили su tim da se vrati na dalje istrage u budućnosti.

Slike: LBI ArchPro; slika levo: Hrvatski projektni partneri IAHR-a pridružuju se istraživanju GPR-a u Kopačevu; slika u sredini: GPR istraživanje kod tvrđave Baba Vida u Vidinu; slika desno: Prelep i izazovan teren na rimskoj tvrđavi *Sacidava*.

U novembru 2021., LBI ArchPro tim završio je terenski rad u pet partnerskih zemalja projekta. Bilo je to nezaboravno iskustvo koje ih je odvelo na putovanje Dunavom, otkrivanje novih arheoloških lokacija u prelepim predelima i upoznavanje lokalnih projektnih partnera koji su ponudili veliku podršku i gostoprimstvo.

NAPREDAK OSTVAREN U RADNOM PAKETU T2 (WP T2)

Početak povezujuće plovidbe u Nemačkoj

Dva dana pre početka krstarenja broda, koje je trebalo da poveže rimski Limes duž toka Dunava, 15. jula, dobili smo loše vesti: zbog niskog vodostaja Dunava zatvoren je deo između Ingolštata i Kelhajma. Uprkos brojnim pokušajima da dobijemo posebnu dozvolu, morali smo da improvizujemo u kratkom roku. Kao što je i planirano, brod pod nazivom *Danuvija Alakris* (*Danuvina Alacris*) predstavljen je javnosti, ali je morao da ostane na kopnu. Tom prilikom održan je veliki festival, a u cilju potpunog doživljaja rimskog duha i vremena, nastupile su delegacije kompanije *Legio III* i *Kohorte* iz Batavera. Takođe su bili prisutni *Veterae Ciconie* sa dva konja, koji su nam se pridružili nekoliko puta tokom plovidbe koja je povezivala zemlje i ljude.

Potom smo otišli u Kelhajm, gde je čamac spušten u Dunav.

Autor slika levo i u sredini: FAU

Autor slike desno: Margit Schedel

Danuvija Alakris je bila u pratnji Fridericiane Aleksandrine (*Fridericana Alexandrina*), replike patrolnog čamca iz carskog doba završenog 2018. Ubrzo posle početka krstarenja u Kelhajmu, oba broda su se susrela sa trećom replikom, Redžinom (*Regina*) sa Univerziteta u Regensburgu, sličnoj Danuviji Alakris, koja je replika čamca Lusorija (*Lusoria*) iz kasnog antičkog doba. Tri čamca su zajedno prešla oko 30 kilometara do Regensburga. Dunav ih je odveo pored Teufelsfelsena (Đavolje stene), gde ih je čekala mala delegacija.

U Regensburgu su nas dočekali legionari i pozvali na veliku gozbu.

Autor slike levo: Mathias Orgeldinger; autor ostalih slika: FAU

Sledećeg dana smo opet prešli oko 30 km pre pristajanja u Pfater, opštinu u Bavarskoj, u okrugu Regensburg. Do tog mesta, morali smo da se borimo sa teškim uslovima. Osim niskog vodostaja, skoro da smo stalno plovili na temperaturi između 30 i 40 stepeni, sa nebom bez oblaka, ali sa druge strane, više puta smo uživali u prelepom pogledu, kao na primer u slučaju Valhala kod Regensburga.

Ipak, najveći izazov je bio pred nama sledećeg dana. Morali smo da pređemo skoro 60 km do Stefanspošinga (*Stephansposching*). Ovaj izazov smo prevazišli i zahvaljujući jakom timskom radu i opuštajućoj pauzi neposredno pre Straubinga (*Straubing*). Sa obale, veslačkom timu je prišao mali konvoj koji je obezbeđivao hranu i piće tokom putovanja. Kada smo stigli u Stefanspošing 20. jula, već je bilo kasno poslepodne.

Ovde su nas, međutim, čekale posebne okolnosti. Nije bilo odgovarajućeg prostora za pristajanje, ali je postojala trajektna služba između Stefanspošinga, na jednoj obali Dunava i Mariapošinga (*Mariaposching*), na drugoj. Plan je bio da Danuvija Alakris pristane pored trajekta. Ovo je bilo dobro rešenje i veliko olakšanje, s obzirom na dnevni rad. Međutim, morali smo biti spremni za još malo uzbuđenja. Čamac za spasavanje na vodi odvezen je u zaliv kako bi bio pored našeg čamca, ali je manevr pošao naopako. Motorni čamac je tom prilikom došao u kontakt sa naša četiri vesla, koja su još uvek bila izvučena i izložena kontaktu. Srećom, ništa se nije desilo sa čamcem za spasavanje, ali su naša vesla polomljena i morala su biti zamenjena. Kasno uveče, čamac je morao da se odvoji od trajekta i preveze na drugu obalu, u Marijapošingu, gde je mogao da prenoći.

Autor slike levo: Mathias Orgeldinger; slika desno: Stephanspošing (autor slike desno: FAU)

Na svakoj od sedam stanica posada je dočekaana svečano i srdačno, od strane odgovarajućeg grada ili opštine i javnosti. Prilikom pristajanja prezentovali smo informacije o projektu i prikazivali objekte u vezi sa rimskom antikom, kao što su štitovi. U mnogim slučajevima, bili smo u mogućnosti da sprovedemo krstarenja za gledaoce, gde je šira javnost mogla da vesla u Danuviji Alakris, pod našim nadzorom.

U nekim slučajevima smo se razišli i deo posade je imao priliku da poseti rimske lokacije i muzeje u zaleđu. Uvek smo noć provodili u šatoru, neretko na idiličnom mestu, blizu obale Dunava. Sledećeg dana smo stigli do Vilšofena (*Vilshofen*), gde smo pristali blizu kruzera i imali plovidbe sa posetiocima. Narednog dana bila je poslednja etapa nemačkog dela povezujuće plovidbe, tačnije put do Pasaua (*Passau*), međutim, prvo smo tri školska časa proveli u procesu upoznavanja dece sa ovim rimskim antikvitetom. Zbog toga, put nismo nastavili do podneva, te smo u Pasau stigli uveče. Ali, veliko slavlje je usledilo sledećeg dana. Nekoliko krstarenja sa posetiocima bilo je omogućeno za sve zainteresovane, a priliku da vesla iskoristio je i gradonačelnik Pasaua.

U večernjim satima 23. jula dočekali smo austrijske kolege u Pasau (*Passau*), a sledećeg jutra počela je njihova avantura.

Autor slika: FAU

NAPREDAK OSTVAREN U RADNOM PAKETU T3 (WP T3)

Mere vidljivosti u partnerskim zemljama i zajedničke radionice

Nemačka

Radionica je bila usmerena na aktere projekta, posebno one na lokalnom nivou i one vezane za pilot lokaciju, kao i na širu javnost. Cilj radionice je bio da se svi informišu o statusu celokupnog projekta, kao i da se pokrene diskusija o završenim i planiranim merama vezanim za pilot lokaciju. Jedan od fokusa događaja bila je prezentacija aplikacije "*Living Danube Limes VR*" i diskusija o tome na koji način primena iste najbolje može da bude implementirana u istraživanje pilot lokacije. Kako je uspešna prezentacija, posebno upotreba aplikacije, zahtevala određene tehničke preduslove kao što je internet konekcija, događaj nije mogao biti realizovan na samom pilot lokalitetu. Međutim, zbog prethodnih događaja lokalitet je blagovremeno prezentovan svim zainteresovanim stranama, a ujedno su i ostali učesnici imali dobru vizuelizaciju pomoću slika.

Autori slika: FAU

Nemačka pilot lokacija, osmatračnica 14/4 i malo utvrđenje u Hinterer Šlosbuku (*Hinterer Schloßbuck*), je već dobro razvijena, posebno od strane Bavarske državne kancelarije za očuvanje spomenika. Na licu mesta obezbeđena je podrška posetiocima kako bi bolje razumeli drevne građevine i shvatili ceo kontekst, te je instalirana displej tabla, koja takođe nudi vizuelizaciju i zvučno pruža naučne informacije u pozadini.

U cilju održivog podizanja svesti o pilot lokaciji kao i kulturi sećanja na zajedničku rimsku prošlost sa fokusom na Limes, strategija FAU je da održi brojne događaje sa rimskim kontekstom u saradnji sa lokalnim zainteresovanim stranama. Posebno će u budućnosti biti uspostavljena veza između pilot lokacije u burgstalvaldskoj šumi i oblasti gradilišta broda. Primeri takvih manifestacija, koje su već održane, ali će se i dalje održavati, jesu rimske ture sa vodičem u Burgštalvaldu (*Burgstallwald*) i u gradu Gunzenhauzenu (*Gunzenhausen*), "Veslanje kao Rimljani" ili isprobavanje rimske kuhinje. Svi događaji su praćeni elementima žive istorije, a centralna je, naravno, bila sama izgradnja broda, koja je u osnovi omogućila javnosti da učestvuje.

Autori slika: FAU

Predstavljanje projekta i ovaj pristup naišli su na opšte odobravanje. Aplikacija je takođe pozitivno prihvaćena, jer je lako dostupna i pruža dodatnu, komplementarnu ponudu iskustvima stečenim na pilot lokaciji, ali i generalno o rimskoj prošlosti.

Istovremeno, učesnici radionice otkrili su potencijal koji nudi dalji razvoj aplikacije i moguću integraciju u druge aplikacije, ali je upitano da li podaci potrebni za to mogu da se prosleđuju.

Kao implementacija, dogovoreno je da QR verzija pretraživača i preuzimanje aplikacije budu obezbeđeni na pilot lokaciji. Opcionalno, ovi QR kodovi se takođe mogu distribuirati na drugim lokacijama u Gunzenhauzenu ili na matičnim stranicama.

U tu svrhu, na licu mesta su instalirana dva znaka sa QR kodovima za aplikaciju i verzija pretraživača. Znaci su postavljeni direktno pored postojećih info tabli. Sa jedne strane, ovo obezbeđuje dobar pogled na samu pilot lokaciju a, sa druge, veza između info table i VR pristupa je direktno dostupna. Implementacija je sprovedena bez ikakvih problema, a natpisi su postavljeni od strane FAU 26. juna 2022. godine, bez finansijskih troškova. Pored toga, Turistička kancelarija Gunzenhauzena razmatra dodatne mogućnosti za pristup *Living Danube Limes* VR-u.

Autori slika: FAU

Pažnju je privukao problem što aplikacije više nisu dostupne čim više ne zadovoljavaju određene standarde koje postavljaju *Apple* ili *Google*, na primer. Ovaj problem naknadne kontrole podrazumeva kontinuiranu podršku, koja je takođe povezana sa troškovima izvan projektnog perioda.

Mađarska

Uradili smo nekoliko koraka da tvrđava *Matrica* 24. jula bude vidljivija. Na mađarskom pilot lokalitetu *Living Danube Limes*-a organizovana je radionica vidljivosti, sa aspekta arheologije, muzeologije (prezentacije), turističkih tema i pristupa lokalne zajednice razvoju. Glavni cilj tematske radionice *Word Café* bio je da se pronađu različita rešenja kako bi skriveni tragovi pratećih prostora tvrđave *Matrice* bili vidljiviji za lokalne zajednice i širu javnost i stvorili duh koji podržava međunarodnu saradnju duž Limesa, bivših rimskih granica i realizaciju ciljeva međunarodnog projekta u širem kontekstu. Za različitim okruglim stolovima razgovarali su različiti lokalni akteri i eksperti, kao i gosti iz nekoliko gradova duž Dunava – od Baje i Dunaujvaros. Radionica je akreditovana od strane Mađarske komore arhitekata, stoga su pojedini učesnici plaćali participaciju. Radionica je organizovana u blizini luke, gde će rekonstruisani brod pristati tokom krstarenja između 15-18. avgusta. Detaljan program radionice moguće je pogledati i preuzeti sa linka: <https://www.mut.hu/?module=news&action=getfile&aid=46129>

Autori slika: BME

Tokom radionice, na lokaciji je bilo moguće pogledati virtuelnu rekonstrukciju Rimskog kupatila u blizini mađarskog pilot lokaliteta, tvrđave Matrica (*Matrica castrum of Százhalombatta*). Učesnici radionice vidljivosti, lokalni akteri, eksperti i reprezentativni gosti iz nekoliko gradova duž Dunava, postavili su tablu vidljivosti na mestu rimskog kupatila. Na tabli se mogu pročitati kratke informacije o istoriji objekta, a do Virtuelne rekonstrukcije spomenika može se doći QR kodom kao i putem glavnih informacija o projektu *Living Danube Limes*. Štaviše, ako posetioци na 3D štampanu tablu postave parče papira, i oboje ga, crtež kade se može preslikati i odneti kući. Kao rezultati radionice smatraju se čišćenje prostora pilot lokaliteta, kao i postavljanje informativne table za implementaciju na sajtu. Lokalitet će biti spreman do dana kada rekonstruisani rimski brod Lusoria, Danuvija Alakris, stigne na pilot lokaciju Mađarske, Százhalombata (*Százhalombatta*), tokom krstarenja.

Autori slika: BME

Posle radionice, u muzeju 'Matrica' u Százhalombati (*Százhalombatti*), otvorena je složena izložba koja se odnosi na mađarski pilot lokalitet u projektu Living Danube Limes. Izložba daje uvid u istoriju rimskog pomoćnog logora "Matrica" sa arheološkim nalazima, koji nikada nisu bili izloženi, u sva istraživanja koja su nastala pomoću LBI Arch Pro i virtuelne rekonstrukcije rimskih kupatila u projektu Living Danube Limes, kao i u konceptualni dizajni za razvoj baštine, urađen od strane studenata arhitekture i specijalizovanih inženjera. Svečano otvaranje započelo je uvodnim govorima vicešampiona Százhalombate, direktora Muzeja *Matrica* i Arheološkog parka i načelnika Odeljenja za istoriju arhitekture i očuvanja spomenika BME, uz učešće majora Eričija (*Ercsi*), stručnjaka za nasleđe, projektanata arhitekture, profesionalaca, predavača, studenata i građana. U uvodnom govoru, direktorka Muzeja, Gabrijela T. Nemet (*Gariella T. Németh*) je naglasila da 'logor *Matrica* nikada nije dobio tako veliku pažnju kao ovom prilikom'. Izložba je bila otvorena do kraja septembra.

Autori slika: BME

Radionica u toku Međunarodnih dana arheologije (Bugarska)

Tokom Međunarodnih dana arheologije, 14. juna 2022. godine, CHI je organizovao edukativnu radionicu za mlade ljude u RDL gradu Lomu u Bugarskoj, i praktičnu demonstraciju rimskog nasleđa sa interpretacijom u rimskom zamku Almus. Arheolozi iz Muzeja u Lomu predstavili su arheologiju publici, uključujući studente, predstavnike lokalnih opština i nevladine organizacije, kao disciplinu u kojoj se sastaje nekoliko naučnih oblasti. Razgovaralo se o trenutnim studijama i materijalnim tragovima rimske civilizacije pronađenim u Almusu. Obogaćivanjem znanja o rimskom društvu, radionica je doprinela boljem razumevanju drevnog RDL sveta.

Neki studenti predložili su da se Almus popularizuje ručno praveći replike rimskog nasleđa kao suvenire za turiste i posetioce, ili da se napišu eseji o tome kako su Rimljani živeli u Almusu, na osnovu priča lokalnih arheologa i depoa Muzeja Lom.

Publika je bila aktivno angažovana u pogledu pitanjima kao što su zaštita, konzervacija, podizanje svesti i edukacija o arheološkom nasleđu, koji se smatraju značajnom prilikom za Evropljane i izvorom identiteta, otvorenosti i tolerancije, čuvajući istovremeno kulturnu raznolikost koja karakteriše Evropu. Inicijativa CHI podstakla je otvoreni pristup rimskoj kulturi u Lomu.

Događaji CHI tokom Evropskih dana arheologije u Lomu 2022. godine okupili su omladinu i uključene lokalne aktere da nastave otkrivanje izuzetnog nasleđa Loma.

Praktične demonstracije na licu mesta, koje su napravili arheolozi u Lomu, pomogle su da se podigne svest o bogatom rimskom nasleđu, ali i da se otkrije istorija lokacije. Svaki grad i selo duž Dunava u Bugarskoj ima svoju izuzetnu istoriju koja datira iz perioda antike ili srednjeg veka i uvek postoje emocije uključene tokom istorijskih događaja.

Druga lokalna fokus grupa i radionica o unapređivanju vidljivosti Rimskog dunavskog Limesa u Bugarskoj

Dana 30. juna 2022. godine, Nacionalni turistički klaster "Bugarski vodič" (NTC BG Guide) organizovao je drugu lokalnu fokus grupu i radionicu o povećanju vidljivosti Rimskih dunavskih Limesa.

Manifestacije su održane u konferencijskoj sali opštine Vidin, u Bugarskoj, u sinergiji sa Regionalnom konferencijom DANUrB+ (Danube Urban Brand) Vidin-Kalafat "Kreativni Dunav. Povezanost – ključ za prevazilaženje nestajanja".

Druga *Living Danube Limes* lokalna fokus grupa u Bugarskoj bila je posvećena temi "Održiva zaštita i turizam", naglašavajući efektivnost inicijativa za održivu zaštitu, valorizaciju pilot lokacije i unapređivanje njenih turističkih potencijala, kao i privlačenje većeg broj posetilaca, kako bi se pilot lokacija više povezala sa drugim pilot lokacijama duž Dunavskog Limesa.

Manifestacija je počela predstavljanjem napredaka u okviru projekta *Living Danube Limes*, kao i mogućnostima koje projekat nudi u smislu održive zaštite kulturnog nasleđa i turizma u vezi sa Bononijom (*Bononia*) – pilot lokacijom u Bugarskoj.

Moderatori iz NTC BG vodiča podelili su sa prisutnima rezultate geoprospekcionih kampanja i VR rekonstrukcija za Bononiju i istakli velika očekivanja zbog stvaranja Muzejskog klastera Dunavskog Limesa, kao i njegovu važnost u pogledu jačanja saradnje između svih muzeja duž Dunava.

Tokom fokus grupe, NTC BG Vodič i predstavnici drugih bugarskih partnera, Asocijacije Opština dunavske reke (*Association of the Danube River Municipalities - ADRM*) i Centra za tumačenje nasleđa (*Centre for Heritage Interpretation - CHI*), razmotrili su pitanja održive zaštite kulturnog nasleđa i turizma. Predstavnici ASP – Regionalnog istorijskog muzeja Vidina aktivno su učestvovali u razgovorima.

Došlo je do aktivne interakcije svih učesnika, koji predstavljaju regionalne i lokalne vlasti Vidina, univerzitete i turističke organizacije, lokalne kulturne centre, itd.

Učesnici su podelili svoje mišljenje dajući primere rukovođenja kulturnim nasleđem Bugarske, a posebno Vidina. Neki od njih ukazali su na potrebu složenih mera koje se šire od arheoloških istraživanja do približavanja i povezivanja kulturnog nasleđa i zajednice. Istaknuto je da je najurgentnije pitanje za rimsko kulturno nasleđe u Vidinu nedostatak informativnih znakova i činjenica da te lokacije nisu dostupne osobama sa invaliditetom. Svi učesnici fokus grupe složili su se da će efekat navođenja Bononije kao dela svetske baštine "Granice rimskog carstva", imati veliki i pozitivan efekat u smislu povećanja broja posetilaca i turista.

Autori obe slike: National Tourism Cluster "Bulgarian Guide"; slika desno: Zapadna kapija Romanske tvrđave Bononija, grad Vidin, Bugarska

Sastanak je nastavljen radionicom o unapređivanju vidljivosti Rimskog dunavskog Limesa. Radionica pod nazivom "Bononija – oživljavanje prošlosti kroz virtualne rekonstrukcije" pružila je interakciju između partnera projekta, pridruženih partnera, lokalnih vlasti, predstavnika kulturnih centara i drugih lokalnih zainteresovanih strana u potrazi za najboljim mogućim načinima za predstavljanje bugarske pilot lokacije 3D virtualnim rekonstrukcijama koje su već razvijene u okviru projekta.

Slika levo: Virtualna rekonstrukcija Bononije (autor slike: Slovački tehnološki univerzitet u Bratislavi, Slovačka), Konferencija-autori slika levo i u sredini Nacionalni turistički klaster "Bugarski vodič" (NTC BG Guide)

NAPREDAK OSTVAREN U RADNOM PAKETU I (WP I)

Finalizacija broda

U zimu 2021/2022. godine bile su prilagođene podne ploče i donji konstruktivni delovi okvira broda. Prostor broda je bio usisan, a podne ploče i konstruktivni okviri nauljeni lanenim uljem. Neke od podnih ploča imale su pukotine, koje su bile ispunjene braon drvenom pastom od katrana.

Dodate su daske, u početku samo svaka druga. Ova procedura se zove *francuska konstrukcija*. Naročito prema krajevima (pramac i krma) daske su morale da se kuvaju u parnoj kutiji. Ovo je bio jedini način da daske budu dovoljno fleksibilne da ponesu dijagonalne uglove broda. Nakon parenja, daske su bile pričvršćene za čamac i pritisnute uz kalupe nekoliko sati da bi zadržale ovaj oblik.

Važno je da se daske dobro uklope u rezbarski manir. Ovde je neophodan delikatan rad u pogledu uglova kosine. Sa debljinom od 2,5cm, daske Danuvije Alakris su posebno tanke. Poređenja radi: daske rekonstrukcije carskog patrolnog čamca F.A.N., debele su 4cm (borova građa).

U međuvremenu je urađeno više posla na jarbolu, kvadratnoj motki, kosoj motki i motki za jedrenje. Takođe smo zakucali više gvozdrenih eksera kroz daske i podne ploče, kao i konstruktivne okvire donjeg dela broda.

Autori slika: FAU; slika druga sa desne strane: gotovi rogovi su predstavljani tokom treće radionice, maj 2022.

Radili smo i na proizvodnji vesala u kategorijama od 4,1m, 4,4m i 4,7m.

Vesla su unapred isečena u raznim dimenzijama, a zatim zaobljena i šmirglana u skladu sa predlošcima i dimenzionalnim specifikacijama. Po završetku, primenjen je zaštitni premaz i oznake su nestale. Posle toga, vesla su bila oblagana kožom. Motke su rekonstruisane prema specifikacijama starih priručnika, jer nisu postojale u originalu. Napravljeno je sledeće: jarbol, radni prostor, kosa, a zatim motka za jedrenje. Dodatna podešavanja su dugo trajala, naročito u slučaju motke za jedrenje, koja se sastoji iz dva dela, gornjeg i donjeg, koji su spojeni po sredini.

Paralelno sa tim, bila je u toku izrada konceptualne ideje za oslikavanje Danuvije Alakris. Izrađeno je nekoliko crteža. Za štitove posade, ručke su bile testerisane do adekvatne veličine, šmirglane i zakivanjem pričvršćene za štit.

Na štitove su aplicirane siluete za kasnije figurativno slikarstvo. Zatim su ispuččenja tesana i doterana. Nakon toga, pripremljena ispuččenja su bila zakucana na 20 štitova. Ekseri su bili zabijani ili zakivani sa druge strane.

Radovi na brodu nastavljeni su dodavanjem podnih ploča i konstruktivnih okvira. Dodate su i poslednje daske u zadnjem delu. Zatim su šabloni izbijeni i u njih su umetnute trake koje nedostaju, rebra i donji okviri. Onda su zakucani poslednji gvozdeni ekseri. Nakon toga dodate su daske po dužoj strani broda, tačnije 3 sa desne i 3 sa leve strane. Paluba se zatim oslonila na donju gredu. Dva gornja elementa su šira i jača nego u originalu, jer se čamac - suprotno istorijskim činjenicama - često transportuje na kopnu.

Autori slika: FAU; Slika levo: dva završena štita, predstavljena prilikom prezentovanja Danuvije Alakris, jun 2022.

Ugrađeni su jarbolni štit, daska za zakivanje na krmi i poslednja brana na pramcu. Oni su neprekidni i ukružuju čamac sa strane.

U pravcu odbrambenog prolaza, završeno je glačanje na desnoj i levoj strani. Razmak između brazda i središnjeg prolaza postavljen je prema istorijskom obrascu. Šavovi su zaliveni i zapečaćeni opremom.

Enkaustična slika je testirana u mesecima pre toga, a novi recept unapređen i implementiran na brodu.

Sa prednje strane je izgrađen bedem dužine oko jednog metra da bi se uhvatio sprej. Ograda je bila pričvršćena za bedem i morala je da bude dovoljno visoka da dozvoli da se štitovi postave iza nje kako bi moglo da se vesla.

Deo porinuća je zbio avršen posle zalivanja. Zatim je priložena skica. Za to su korišćeni blokovi koji su napravljeni u jesen 2020. godine, a napravljeni su i dodatni. Deo izvođenja je završen nakon polaganja broda u vodu.

Dana 26. juna 2022. konačno je došlo vreme. Danuvija Alakris je uspela da napusti svoju dvoranu za izgradnju brodova u Šlungenhofu (*Schlungenhofu*).

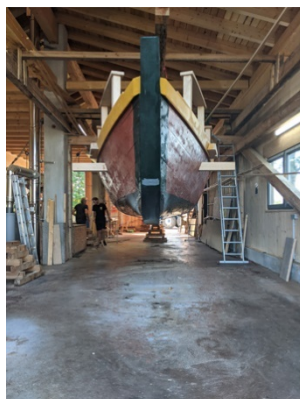
Prevezena je kao težak teret iz hodnika na obalu Altmühlsee, jezera u Nemačkoj, samo nekoliko metara dalje, gde ju je već čekala dizalica. Dizalica je potom podigla čamac na Altmühlsee uz pomoć specijalne mehanizacije.

Tokom takozvanog procesa zalivanja (*watering*), drvo čamca prvi put dolazi u kontakt sa vodom, što je sastavni deo procesa izgradnje čamca. Čamac može malo da potone tom prilikom, jer je u tom trenutku još uvek neoštećen i napuniće se vodom. Drvo otiče i širi se – i tek tada čamac može da postane zaista kompaktan.

Međutim, pošto je u čamcu zapravo bilo veoma malo vode, nije bilo moguće usuditi se na prvu probnu vožnju, što se nije očekivalo. Bez kormila koja još nisu montirana ovo bi bilo neizvodljivo! Međutim, ova vrsta čamca je uspela da dokaže da u vanrednom stanju može da radi i bez njega. Ako iskusni kapetan zna kako da uputi svoje veslače u skladu sa tim stanjem, oni mogu da preuzmu kontrolu nad manevrisanjem u potpunosti. Brod je bio u pratnji F.A.N.- a, i na kraju su oba broda bezbedno stigla nazad u luku.

Zalivanje čamca pokrenulo je završni proces zapečaćivanja dasaka i usledio je završni rad. Završena su tri kormila, za levu i desnu stranu i jedan kao zamena, uključujući i suspenziju. Umeći klinova su bili fiksirani za trake u skladu sa uglovima kormila koje je bilo zakačeno za čamac.

U čamac su postavljene podne daske, a postavljena je i ograda, da bi 15. jula, Danuvija Alakris bio predstavljen javnosti u Ingolštatu, u potpuno operativnom stanju, i počelo je krstarenje koje je imalo za cilj da poveže lokalitete dunavskog Limesa.

Autori slika levo i desno FAU; Autor slike u sredini: Mathias Orgeldinger

IZVEŠTAJ O AKTIVNOSTIMA U PROJEKTU *LIVING DANUBE LIMES*

Dan Rimskog dunavsko Limesa

Pismo iz Matrice – Dani Rimskog dunavskog Limesa u Százhalombata (*Százhalombatta*), Mađarska

Posetioci Arheološkog parka *Százhalombatta* mogli su 25. jula da okuse duh rimskog doba. U okviru javne manifestacije pod nazivom 'Pismo sa Matrice – dan Rimskog dunavskog Limesa', istaknuto je rimsko nasleđe Matrice koje je malo poznato među meštanima, jer je vrednost vidljiva samo na licu mesta. Tokom manifestacije predstavili smo rimsku gastronomiju i rimske alate za merenje (npr. "*groma*"). Osim toga, pozvani su rimski rekonstruktori – članovi Legio Leonum Valentinianija (*Legio Leonum Valentiniani*), koji su predstavili način života, odela i opremu ljudi iz pomoćnog logora *Százhalombatta* iz antičkog doba. Posetioci su mogli da učestvuju u zanatskim programima (npr. izrada pečata Matrice prema pečatnoj cigli iskopanoj u *Százhalombatti*), i borave na mestu gde su izloženi glavni aspekti projekta, nove mere vidljivosti rimskog kupatila (VR rekonstrukcija, 3D štampani alat), gde je predstavljen rimski brod Danuvija Alakris i predstojeća plovidba koja povezuje Limes.

Učesnici programa mogli su da probaju "Matiusovu večeru" ("*Matius' dinner*") pripremljenu po tradicionalnom rimskom receptu. Manifestacija je bila povezana sa programom Noć muzeja, koji je ovom događaju omogućio veću posećenost i zainteresovanost javnosti.

Autori slika: BME

Dani Rimskog dunavskog Limesa u Bugarskoj

ADRM je obeležio dane Rimskog dunavskog Limesa rimskom rekonstrukcijom Legije I Italika (*Legio I Italica*), u okviru programa Festivala čula „Dunavsko iskustvo“ (*Festival of Senses "Danube Experience"*), Silistra, 25-26. juna 2022. Događaj je održan u Dunavskom javnom parku u Silistri, jednom od lokaliteta rimskog Durostoruma (*Durostorum*).

PRVI FESTIVAL ČULA "DUNAVSKO ISKUSTVO" ODRŽAN JE U GRADU SILISTRA, NA DUNAVU (Bugarska)

Prvi te vrste, Festival čula "DUNAVSKO ISKUSTVO" održan je 25. i 26. juna u Dunavskom parku u gradu Silistra. Manifestaciju je organizovalo Udruženje opština Dunav reke "Dunav" (*Association of Danube River Municipalities "Danube" - ADRM*), a finansirala ga je Fondacija "Amerika za Bugarsku" ("Turizam na Dunavu"). Opština Silistra bila je glavni partner.

Festival je imao za cilj pokretanje koncepta iskustva u turizmu u Dunavskom regionu u Bugarskoj, koji se sastoji od četiri međusobno povezana elementa: kuhinje – vina – avanture - kulture i istorije. To je bila dvodnevna manifestacija na otvorenom i održana je u kontekstu Međunarodnog dana Dunava - 29. juna. Manifestacija je zasnovana na dva glavna principa: izložbi i aktivnom učešću. Tematski uglovi su uređeni kao svojevrsna ruta, a realizacijom ove manifestacije ADRM nastoji da promoviše višestruki, ali još uvek nepoznat region oko reke Dunav u Bugarskoj. Prva rimska grupa za rekonstrukciju u Bugarskoj Legija I Italika (*Legio I Italica*) iz grada Svištova (*Svishtov*) predstavila je rimsku rekonstrukciju na ruševinama rimskog Durostoruma. Tokom manifestacije bilo je prisutno oko 6.000 posetilaca.

Autori slika: ADRM

Izložba Dani dunavskog Limesa na Univerzitetu za arhitekturu i urbanizam Jon Mincu u Rumuniji

Izložba organizovana tokom Dana dunavskog Limesa (20. jul – 26. jul 2022. godine) je jedinstven projekat tima UAUIM-a i učenika uključenih u druge projektne aktivnosti (letnja škola, istraživanje, projekti pristupačnosti na krečnjačkim lokacijama itd). Manifestacija je održana u sedištu Univerziteta, na velikom prostoru prvog sprata, gde su postavljene slike i paneli napravljeni tokom putovanja u toku leta 2021. Štaviše, uz podršku Kabineta gradonačelnika opštine Rasova, tokom ove velike manifestacije donete su slike i paneli napravljeni za Muzej Rasova.

Izložba je takođe uključivala prezentaciju različitih iskustava zabeleženih kamerom tokom putovanja na lokalitetu *Sacidava limes*, koristeći 2 video projektora visokog kvaliteta. Televizor je emitovao video zapise koje su napravili partneri projekta, a koji su spremni i za uživo emitovanje, ukoliko za to bude uslova. Takvi prenosi uživo uključuju isplivljavanje rimskog broda Danuvija Alakris, kao i prvo "zalivanje" u vodu i početak krstarenja.

3D štampač koji je nabavljen kroz projekat štampao je svaki dan novi model Limesa.

Izložba je bila otvorena tokom Dana dunavskog Limesa (20-26. jul 2022. godine), sa mogućnošću da ostane otvorena i dostupna javnosti do jula 2022. godine. U nastavku su prikazane slike sa izložbe.

Autori slika: UAUIM

Dan dunavskog Limesa 2022 proslavljen u Gradu Ungheni

Od 18–24. juna 2022. godine obeležen je Dan dunavskog Limesa u okviru projekta "Valorizacija kulturnog nasleđa i negovanje održivog turizma kroz sinergiju zajedničkog nasleđa na teritoriji DUNAVSKOG LIMESA u cilju stvaranja jedinstvene Kulturne rute, *Living Danube Limes*" finansiranog u okviru Dunavskog transnacionalnog programa.

Tim povodom u gradu Ungeni sprovedene su razne aktivnosti sa ciljem da se promoviše i kapitalizuje kulturno nasleđe obala Dunava. Učenici škole likovnih umetnosti "*Raisa Cojocar*" učestvovali su u slikarskoj radionici na otvorenom "Dunav očima mladih iz Ungena", dok su učenici Muzičke škole oduševili javnost pesmama na harmonici i gitari. Aktivnost je izvedena na trgu Grigore Vieru u gradu Ungeni. Učesnici su imali mogućnost da uživaju u dobroj muzici, da se dive đaćkim umetničkim delima i da više saznaju o značaju Dunavskog Limesa za međunarodno kulturno nasleđe.

Tokom ovog perioda takođe su organizovane posete Muzeju istorije i etnografije u Ungeni. Posetioci su se divili objektu i saznali zanimljive informacije o njegovoj istoriji. Direktor Muzeja, gospodin Iucal Vasile podelio je sa posetiocima važne činjenice o vrednim predmetima iz muzeja.

U cilju podizanja svesti i informisanja šire javnosti o značaju Dunavskog Limesa za istoriju i kulturu naroda sa ovih prostora, razrađeni su informativni materijali (saopštenje za javnost i plakat) i objavljeni na web stranicama Gradske skupštine Ungene, kao i na *facebook* stranicama.

Drugi događaj lokalne focus grupe u Rumuniji

Drugi događaj Lokalne fokus grupe u Rumuniji održan je onlajn 20. juna 2022. godine, od 10:00 – 12:00 časova, po bukureštanskom vremenu.

Domaćin festivala bio je INCDT, a organizovan je uz podršku UAUIM-a i MINAC-a (pridruženi partneri u projektu), koji su okupili predstavnike lokalnih muzeja duž Dunava, nezavisne vizuelne umetnike, arhitekte i predstavnike MME-a. Bilo je prisutno 15 učesnika, od čega 8 iz ciljnih grupa i 7 članova projektnih partnera koji su organizovali sastanak.

Teme o kojima se diskutovalo na događaju bile su:

- Napredak projekta *Living Danube Limes* i kako on može doprineti lokalnom razvoju i razvoju turizma na području Dunavskog regiona – Prezentacija se sastojala od detaljnog opisa aktivnosti koje su se odvijale u izveštajnom periodu decembar 2021-jun 2022 i istraživačkim aktivnostima koje se odnose na partnere u projektu;
- Izazovi i potrebe koje se odnose na krstarenje Dunavom organizovano u okviru projekta;
- Pristupačnost i privlačenje turista – predlozi UAUIM-a;
- Dani Dunava i izložba organizovana u okviru UAUIM-a sa i o Dunavskom Limesu.

Druge tačke interesovanja fokus grupe bile su:

- načini da se osigura efikasna plovidba rimskim brodom Danuvija Alakris, predviđeno projektom;
- načini da se obezbede prostori za kampovanje i smeštaj broskog osoblja tokom plovidbe, koja će se održati u Rumuniji u oktobru 2022. godine;
- logistika mesta za kampovanje u Izvoareli i Cernavodi;
- pristupačnost posetilaca / turističkih grupa od tačke usidrenja do tvrđave / muzeja u Rasovi;

- rezultati koje su postigla oba partnera na projektu – INCDT i UAUIM, koji premašuju početna očekivanja i planove;
- izložba 21. juna 2022. godine u prizemlju zgrade UAUIM-a.

Sve u svemu, diskusije i predložena rešenja smatrani su zadovoljavajućim, a dalji koracima koje treba preduzeti uključuju propratno putovanje duž rumunske obale Dunava, kako bi se pokrenuli razgovori sa potencijalnim saradnicima za pripremu rumunskog dela plovidbe – smeštaj za posadu brodova, organizaciju lokalnih manifestacija, pripremu sajta *Sacidava limes* i Muzej Rasova, za doček i posetioca i broda.

Zatim je gospođa Ana Maria Machedon predstavila šta je UAUIM uradio poslednjih meseci. UAUIM je koordinirao izradu kataloga na arheološkim lokacijama, koji sadrži informacije o tome kako su rimske lokacije mogle da izgledaju, uticaju njihovih rekonstrukcija, načinima da se one učine dostupnim posetiocima, informacije zaštitnim strukturama za iskopavanja na arheološkim lokacijama, laserskim rekonstrukcijama i mestima sa kojih posetioci mogu da vide lokaciju bez posete itd. Ovaj zadatak u početku nije dodeljen UAUIM-u, ali su ga oni završili na osnovu svih istraživanja sprovedenih kako u ovom projektu, tako i u drugim prethodnim istraživanjima, na osnovu rada studenata UAUIM-a.

Nakon toga usledilo je predstavljanje gospodina Dragoș Dordea u vezi sa otvaranjem izložbe i događajima koje će organizovati UAUIM povodom Dana dunavskog Limesa (20-26. jula 2022. godine), a koji će se odvijati na Univerzitetu, u fizički prostranom prostoru, gde su postavljene slike i paneli, nastale tokom putovanja u toku leta 2021. godine, o pristupačnosti lokaliteta, ali i one napravljene za Muzej Rasova, donete posebno sa tog mesta. Takođe, postoje 2 video projektora koja će prezentovati putovanje, dok će televizor prenositi video zapise koje su napravili partneri projekta, a 3D štampač svakog dana štampati novi model Limesa. Ako se početak plovidbe rimske Danuvije Alakris emituje uživo, TV će i to prenositi. Izložba će biti otvorena tokom celog perioda Dana dunavskog Limesa (do kraja nedelje), a ako je moguće i Univerzitetu ne bude potreban prostor ni za šta drugo, izložba će ostati dostupna javnosti do jula 2022. godine.

Druge tačke interesovanja lokalnog događaja fokus grupe bile su:

- načini da se osigura efikasna plovidba rimskim brodom Danuvija Alakris, predviđene projektom;
- načini da se obezbede prostori za kampovanje i smeštaj broskog osoblja tokom plovidbe, koja će se održati u Rumuniji u oktobru 2022. godine;
- logistika mesta za kampovanje u Izvoareli i Cernavodi;
- pristupačnost posetilaca / turističkih grupa od tačke usidrenja do tvrđave / muzeja u Rasovi;
- izložba 21. juna 2022. godine u prizemlju zgrade UAUIM-a.

PROPRATNI IZVEŠTAJI O DRUGIM DOGAĐAJIMA

Simpozijum "Drevno nasleđe" (Bugarska)

Simpozijum je održan 10. juna 2022. godine u konferencijskoj sali "Rectorate" Akademije ekonomije D. A. Tsenov – Svištov, Bugarska (*D.A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov, Bulgaria*), u okviru programa XVI "Orao na Dunavskom festivalu" ("*Eagle on the Danube Festival*"). Marija Canova i Borjana Stančeva (ADRM) održale su onlajn razgovor "Projekat Living Danube Limes - Valorizacija kulturnog nasleđa i negovanje održivog turizma kroz sinergiju zajedničkog nasleđa na teritoriji DUNAVSKOG LIMESA u cilju stvaranja jedinstvene Kulturne rute". Predstavljen je projekat LDL DTP; njegova struktura i teme; rimski brod i povezujuće krstarenje/rimski festivali, pristup zaštiti kulturnog nasleđa, predstojeća manifestacija i učešću lokalnih zajednica.

Konferencija "Budućnost muzeja – digitalizacija i druge moderne mogućnosti održivog razvoja" (Bugarska)

CHI je 19. maja 2022. godine prisustvovao nacionalnoj konferenciji "Budućnost muzeja - digitalizacija i druge moderne mogućnosti održivog razvoja", na poziv organizatora, Univerziteta u Sofiji. Skup je okupio predstavnike muzeja, privatnih kolekcionara, Ministarstva kulture, Ministarstva turizma, Ministarstva e-vlade, Ministarstva za inovacije i G veslača, preduzeća i nevladinog sektora.

Na sastanku su razmotrena očekivanja u pogledu razvoja rada muzeja u taktičkim, strateškim i funkcionalnim aspektima, kao i pristupi izgradnji efikasnih digitalnih kolekcija i virtuelnih muzeja. Implementacija evropskih kohezionih politika na nacionalnom i društvenom nivou, unapređivanje uticaja investicija u nauku i istraživanja, razvoj integrisanih istraživanja i inovacija u različitim naučnim oblastima, vezanih za nasleđe, bile su teme u fokusu događaja. Uvođenje novih tehnologija i inovativnih sadržaja za CCI za tržišni uspon kulturnog turizma, itd., kao i osmišljavanje nove vizije za ekonomizaciju kulturnog nasleđa, takođe su bile teme razgovora. Dalje je razmatrano pružanje alternativnih mogućnosti za javni pristup znanjima, informacijama i uslugama putem *cloud* tehnologija.

CHI je predstavila projekat LDL, njegove glavne ishode i očekivane efekte na istraživanje životnog nasleđa i promociju kulturnog turizma.

Autori slike gore: CHI

Konferencije "Izazovi i mogućnosti života u sve većim i perifernim gradovima" i "Kreativni Dunav. Povezivanje – ključ za prevazilaženje smanjenja gradova" (Bugarska)

U sinergiji sa još jednim Transnacionalnim projektom Dunavskog programa, tačnije projektom DANUrB+ (*Dunabe urban brand*) Nacionalni turistički klaster "Bugarski vodič" (NTC-BG - *National Tourism Cluster "Bulgarian Guide"*) promovisao je i predstavio dostignuća Dunavskog Limesa i rezultate projekata na dve regionalne konferencije.

Prva, nazvana Regionalna konferencija "Izazovi i mogućnosti života u sve većim i perifernim gradovima", održana je 10-11. marta 2022. godine u Bukureštu (Rumunija) i Ruseu (Bugarska). Gospođa Desislava Minčeva-Jordanova iz NTC BG vodiča predstavila je temu "Pametna turistička rešenja u gradovima koji se smanjuju duž Dunava u Bugarskoj. Misija moguća". Mreža klastera Muzeja živih Dunavskih Limesa, kao i povezivanje plovidbe i mobilne aplikacije, istaknuti su kao primer pametnih turističkih rešenja duž Dunava.

Autori slike iznad: NTC BG

Druga Regionalna konferencija posvećena "Kreativnom Dunavu. Povezivanje – ključ za prevazilaženje smanjenja gradova" održana je 30. juna – 1. jula 2022. godine u Vidinu (Bugarska) i u Kalafatu (Rumunija). Gospođa Nouha Ben Salem iz NTC BG predstavila je temu "Turizam zasnovan na ruti kao sredstvo za razvoj destinacija zajedničkog nasleđa u psihijatrijskim područjima", a kulturni put Dunavskog Limesa istaknut je kao primer i iznet je sa raznim predlozima.

Autori slike iznad: NTC BG

REZERVIŠITE DATUM

Od 8. do 9. novembra, naša završna konferencija o projektu biće održana u Sofiji (Bugarska). Pod naslovom "Dunavski Limes kao destinacija održivog brenda", biće predstavljeni razni sadržaji projekta i perspektive daljeg razvoja Dunavskog regiona zasnovanog na njegovom rimskom nasleđu.

Dodatne informacije o tome biće odmah saopštene putem naših kanala.

POSETITE NAS ONLINE

<http://www.interreg-danube.eu/approved-projects/living-danube-limes>

@LivingDanubeLimes

@livingdanubelimes

@Living Danube Limes

@DanubeDtp

Interreg

EUROPEAN UNION

Danube Transnational Programme Living Danube Limes

